

1. Kuninkaallisen Majesteetin Armollinen Asetus, joka koskee kirjoitus- ja painovapautta. Annettu Tukholman Valtaneuvostossa [Råd-Kammaren] 2. joulukuuta 1766.

Kuninkaallisen Majesteetin
Armollinen
asetus,
joka koskee
kirjoitus- ja painovapautta;

Annettu Tukholman valtaneuvostossa 2. joulukuuta 1766.

Cum Gratia & Privilegio S:æ R:æ Maj:tis.

Painettu Kuninkaallisessa Kirjapainossa..

ME ADOLF FREDRIK JUMALAN armosta, Ruotsin, Göötan ja Vendien kuningas jne. jne. jne. Norjan Perillinen sekä Schleswig-Holsteinin herttua jne. jne. Teemme tietäväksi, että Me harkittuamme sitä suurta etua, jonka väestölle koituu oikeamielisestä kirjoitus- ja painovapaudesta, missä esteetön keskinäinen valistus kaikenlaisista hyödyllisistä aiheista ei jää ainoastaan tieteiden ja oivien kotiteollisuusammattien kehittämiseksi ja levittämiseksi, vaan myös antaa jokaiselle Meidän uskolliselle alaisellemme runsaampia mahdollisuuksia tuntea vielä paremmin ja arvostaa viisaasti järjestettyä hallitustapaa; koska myös tätä vapautta tulee pitää yhtenä parhaista apuvälineistä tapojen parantamisessa ja lainkuuliaisuuden edistämisessä, missä väärinkäytökset ja laittomuudet saatetaan painamalla yleisön nähtäville; niin Me olemme armossa todenneet, että tätä tarkoitusta varten aikaisemmin tehdyt asetukset vaativat asianmukaista korjausta ja parannusta, jotta kaikki epäselvyys ja sellainen pakko, jota ei voida ylläpitää aiottuun tarkoitukseen, voidaan raivata pois tieltä.

Siihen katsoen ja saatuamme valtiosäätöjen alamaisen lausunnon, olemme Me armossa havainneet hyväksi, että aiemmin perustettu sensuurivirasto tulee nyt lakkauttaa kokonaan eikä Meidän tai valtakunnan kansliakollegiolla ole vastedes valtuutta hyväksyä tai evätä painettaviksi tarkoitettuja kirjoituksia, vaan tekijät itse, samoin kuin kirjanpainajat, ovat vastuussa siitä, mitä kirjapainosta tämän armollisen määräyksen mukaisesti julkaistaan, mistä johtuen entiset sensuuria

koskevat säädökset kumotaan kokonaan; kuitenkin, mitä tulee haitallisten kirjojen maahantuontiin ja myyntiin kirjalaareissa sen valvonta jää tästä lähtien Meidän kansliakollegiollemme ja vastaaville konsistoreille, joiden pitää valvoa sitä, ettei mitään kiellettyjä ja viekottelevia kirjoja teologisissa tai muissa aihepiireissä saa levittää.

§. 1. Kenellekään ei ole sallittua kirjoittaa mitään tai julkaista painosta sellaista, mikä on vastoin meidän oikeaa uskontunnustustamme ja puhdasta evankelista oppia; joka sellaisesta tavataan, vetäköön sakkoa kolmesataa taaleria hopeassa.

Jos kirjoitus sisältää jumalanpilkkua, olkoon tuomittu yleisen lain mukaan. Jotta harhaoppien sisäänluikerrus voidaan paremmin ehkäistä, kaikki käsikirjoitukset, jotka jossain määrin koskevat oppia ja kristinuskon kappaleitamme, tulee tarkastaa lähimmässä konsistoriossa eikä yhdenkään kirjanpainajan tule kahdensadan hopeataalarin uhkasakon uhalla rohjeta ilman konsistorin kirjallista lupaa, joka tulee myös sen kanssa painaa, julkaista sellaisia kirjoituksia painosta.

§. 2. Ruotsin kuningaskunnan horjumaton perusta on se, että on yksi kuningas: Hän, eikä kukaan muu, hallitsee hänen valtakuntaansa, yhdessä säätyjen hyväksymien ja vahvistamien lakien mukaisesti ja vielä vähemmän vastoin valtaneuvoston neuvoja, niin myös hänen jälkeensä hänen miespuoliset rintaperillisensä, siten kuin valtiosäätyjen kokous perimysjärjestyksestä vuodelta 1743 määrää: millään muulla vallalla kuin valtakunnan laillisesti kokoontuneilla säädyillä, valtiopäivävaltakirjojen suhteessa, ei ole oikeutta säätää tai muuttaa lakeja: voiden niitä ei minkään säädyn privilegioiden, vaan kaikkien neljän säädyn yksimielisellä suostumuksella korjata tai muuttaa: ilman valtiosäätyjen tietoa, vapaata tahtoa ja suostumusta ei uusilla veroilla ja maksuilla saa valtakuntaa raskauttaa, eikä niinkuin ei ennenkään saa alkaa sota, eikä valtakunnan rahaa saa arvoltaan korottaa tai vähentää: samoin myös kukin valtaneuvos osaltaan on Kunink. Majesteetille antamistaan neuvoista säädyille vastuussa, kuten virkamiehet asioittensa toimeenpanosta.

Näitä eikä muita valtiosäätyjen peruuttamattomasti vahvistamia tai vahvistettaviksi tulevia perustuslakeja älköön kukaan millään tavoin kirjoituksin tai painamalla kiistäkö tai arvostelko kärkevästi kolmensadan hopeataalerin sakon uhalla.

§. 3. Jos joku uskaltaa käyttää julkaistuissa kirjoituksissa moittivia tai loukkaavia mielipiteitä Meistä ja kuningashuoneestamme tai esittää jotakuta kuninkaan ja valtaneuvosta vastaan sellaisia soimauksia, jotka ovat heidän kunniansa vastaisia tai ovat muuten herjaavia, tuomittakoon yleisen lain mukaan.

Jos joku asettuu edellä sanotulla tavalla valtiosäätyjä vastaan, hän tulkoon rangaistuksi rikoksen suuremman tai pienemmän vakavuuden mukaan joko menettämään henkensä tai muulla ankaralla ruumiillisella kurituksella.

Jos joku kirjoittaa herjakirjoituksen tai muuta häpäisevää ja loukkaavaa valtakunnan virkamiehiä tai jotakuta muuta kansalaista kohtaan, kärsiköön yleisen lain mukaan. Kenellekään ei siis ole sallittua julkisissa kirjoituksissa käyttää halventavia lausuntoja kruunupäistä tai heidän lähimmistä verisukulaisistaan eikä tämänhetkisistä hallitsevista vallanpitäjistä; eikä kirjoittaa tai julkaista mitään, jolla ilmeistä pahetta edistetään tai puolustetaan, ja joka näin ei kunnioittaen noudata oikeamielistä luonnollista ja kristillistä siveysoppia ja sen perusteita; jokainen, joka tätä vastaa rikkoo, vetäköön sakkoa kolmeensataan hopeataalerin asti.

§. 4. Kirjanpainaja laittaa nimiölehteen kirjoittajan nimen, mikäli tämä ei halua jäädä mainitsematta, mitä ei pidä kieltää, ja siinä tapauksessa kirjanpainaja ottakoon omaksi turvakseen tämän kirjallisen todistuksen siitä, että hän on kirjoituksen tekijä; kuitenkin riippumatta siitä, onko kirjoitus nimetön vai ei, siihen tulee lisätä kirjanpainon oma ja sen kaupungin nimi, jossa painatus tapahtui sekä vuosi; jos kirjanpainaja tämän laiminlyö, sakkoa kaksisataa hopeataaleria.

Jos julkaisu on ilman nimeä eikä kirjapaino ilmiselvästi halua sitä ilmoittaa, kun siitä nostetaan syyte, kantakoon itse kaiken sen vastuun, jonka kirjoituksen tekijän olisi tullut kantaa; mutta jos hän ilmaisee kirjoittajan, olkoon vapaa kaikesta vastuusta.

Kaikesta painetusta olkoon kirjanpainaja velvollinen aiemman tavan mukaisesti luovuttamaan kuusi kappaletta niin pian kun ne on painettu, Meidän ja valtakunnan kansliakollegiolle, valtionarkistolle, Meidän kirjastollemme ja kukin valtakunnan kaikista kolmesta akatemiasta vastaanottaa oman kappaleensa; jos kirjanpainaja tämän laiminlyö, sakkoa sata hopeataaleria. Rikkomuksista tätä meidän armollista asetustamme vastaan voidaan asianmukaisesti nostaa syyte, mikä ei yksin kuulu meidän oikeuskanslerillemme ja vastaaville oikeusasiamiehillemme ja viskaaleille, jotka sitä tarkasti valvovat ja saattavat rikolliset lain tuomittaviksi; vaan Me haluamme sallia myös, että jokaisella meidän uskollisella alamaisellamme on oikeus nostaa kante sellaisessa asiassa, joka koskee tätä asetusta vastaan tehtyä rikosta, mikä tulee aina tehdä asiaan kuuluvalla tavalla asianomaisessa tuomioistuimessa laillista haastetta noudattaen ja jossa osapuolet molemmin puolin saavat nauttia laillisen oikeudenkäytön etuisuuksista; tuomarin tulee myös välittömästi oikeudenkäynnin alussa tutkia, onko olemassa syytä sille, että kaikki valituksenalaisen kirjoituksen olemassa olevat kappaleet tulee asettaa takavarikkoon ja asettaa varmaan talteen asian loppuun asti; Jos kirjoitus katsotaan lopulta vahingolliseksi ja kielletyksi, tulee kaikki eksemplaarit takavarikoida ja tuhota. Jos taas kantajan todetaan nostaneen syytteen ilman riittävää perustetta, saakoon hän saman rangaistuksen, minkä syytetyn olisi pitänyt saada, jos hän olisi ollut rikollinen ja korvatakoon silloin kaiken vahingon.

§ 5. Sitä, mitä Me siis edellä mainitussa kolmessa §§:ssä olemme armossa selkeästi säätäneet siitä, mitä kirjoituksissa ja painattamisessa tulee pitää kiellettynä, älköön sitä kukaan sen kirjaimellisen sisällön ohitse jollakin tavoin vetäkö mukaan tai tulkitko väärin, vaan kaikki mikä ei ole ristiriidassa sitä vastaan, katsotaan sallituksi kirjoittaa ja painaa millä kielellä tai kirjoitustyyllillä tahansa koskivatpa ne uskonnollisia aiheita, siveysoppia, historiaa tai muita oppineita tieteitä, yleistä tai yksityistä taloudenpitoa, kollegioiden ja virkamiesten toimia, seuroja ja yhteisöjä, kauppaa, elinkeinoja, kotiteollisuutta ja taiteita, kaikenlaisia tehtäviä ja laitoksia, eniten sellaisia, jotka voivat tuoda tullessaan yleisölle hyötyä ja valistusta; eikä ketään estetä julkaisemasta valtakunnan yleistä oikeutta koskevia asiakirjoja ja siihen liittyviä kappaleita; niissä jokaisella joka ei kirjoituksillaan mitenkään loukkaa 2. §:ssä yllä nimettyjä hallitusmuodon horjumattomia perusteita, on esteetön vapaus tuoda esille ajatuksensa siitä kaikesta, joka koskee kansalaisten oikeuksia ja velvollisuuksia, ja mikä voi olla hyödyksi jonkin parantamisessa tai vahingollisten seurauksien esiintuomisessa; minkä vapauden tulee ulottua kaikkiin lakeihin ja asetuksiin, jotka on jo vahvistettu tai tullaan myöhemmin säätämään.

Olkoon samoin sallittua kirjoittaa ja painattaa valtakunnan suhteista muihin valtioihin sekä vanhojen ja uusien liittosuhteiden eduista ja haitoista sekä tehdä niistä ehdotuksia: tässä suhteessa kaikkien vieraiden valtojen kanssa tehdyt sopimuskirjat voidaan painaa, toki ei kuitenkaan mitään osaa niistä, joiden pitää olla salaisia; vähemmän voi sitten kieltää, että muiden kansakuntien yhteiskunnallisia lakisäädöksiä, niiden etuja, tarkoitusperiä, kauppaa ja taloutta, vahvuuksia ja heikkouksia, mielenlaatua ja tapoja, urotekoja ja erheitä, joko kutakin yksittäin tai vertaillen sallitaan käsitellä ja painaa.

§. 6. Tähän painovapauteen kuuluviksi ymmärretään kaikki kirjeenvaihtamiset, *species facti* [selostus todisteista], asiakirjat, pöytäkirjat, tuomiot ja päätökset riippumatta siitä, ovatko ne loppuunkäsittelyjä vai tullaanko ne tämän jälkeen aloittamaan ja jatkamaan, esittämään oikeudelle, suorittamaan ja julistamaan joko oikeudenkäynnin aikana ja sen jälkeen alituomioistuimissa, hovi- ja ylioikeuksissa, kollegioissa, käskynhaltijoissamme, konsistoreissa tai muissa julkisissa laitoksissa myös asioiden luonteesta riippumatta; koskevatpa ne ovat siviili-, rikos-, kirkollis- tai muita uskonnollisia kiistoja enemmässä tai vähemmässä määrin; myös vanhoja ja uudempia valituksia ja selontekoja, vastineita ja vastaväitteitä, jotka jätetty ja tai tullaan toimittamaan oikeusrevisioomme [korkein oikeusaste], kuten myös alemmassa revisiotoimessa pidetyt pöytäkirjat sekä virkakirjeet ja memoriaalit, jotka oikeuskanslerin virastosta on jo toimitettu tai myöhemmin voidaan toimittaa: kuitenkin, ettei ketään saateta vaikeuksiin vaatimalla häntä painamaan kaikkea täydessä laajuudessa tai *species facti*-yhteenvetona enemmän kuin tämä itse tahtoo ja pitää tarpeellisena ja jotka vaadittaessa tulee luovuttaa sille, joka sitä vaatii, sillä vastuulla joka sanotaan seuraavassa §:ssä.

Mutta rikosasioissa, jotka on sovittu yksittäisten henkilöiden välisellä sovintoratkaisulla, kukaan ei saa ilman osapuolten suostumusta, niin kauan kuin he ovat vielä elossa, käyttää tätä vapautta; silloinkin kun ne koskevat törkeitä, vähemmän tunnettuja ilkitöitä ja inhotuksia, Jumalan ja maallisen auktoriteetin pilkkaamista, vastenmielisiä ja kieroja kepposia näissä ja muissa vakavissa rikoksissa, taikauskoa ja muuta sellaisesta, joka olisi voitu vaikuttaa tutkintaan tai tuomioihin, tulee sellainen täysin sulkea pois.

§. 7. Koska lakiin perustuvaa äänestystä ei tarvitse salata, kun päätös ei ole muuta kuin tuomarin ääni: oikeudenmukainen tuomari ei pelkää tai joudu pelkäämään ihmisiä, kun hänellä on levollinen omatunto, päinvastoin häntä ilahduttaa se, että hänen oikeamielisyytensä tulee tunnetuksi, ja näin hänen kunniansa siten säilyy epäluuloilta ja epäsuotuisalta arvostelulta; siis jotta torjuttaisiin harkitsemattomien äänestysten kaikenlaiset vaaralle altistavat seuraukset, olemme siksi havainneet armossa hyväksi että vahingollinen vaikeneminen on vähemmän tärkeää ja sitä ei enää noudateta; sen vuoksi jokaiselle, joka ilmoittaa, olipa hänellä osa asiassa tai ei, missä tahansa asiassa, jossa äänestys on tapahtunut, haluavansa saada vanhemmat ja uudemmat äänestyspöytäkirjat painetuksi, voi heti, kun asiassa on annettu tuomio tai päätös tehty, ne toimitetaan välittömästi lunastusmaksua vastaan, ja jossa kussakin äänestyksessä tulee myös ilmoittaa selvästi äänestäjän koko nimi, olipa se sitten alemmissa tuomioistuimissa tai hovi- ja ylioikeuksissa, kollegioissa, toimituspaikoissa, konsistoreissa tai muissa julkisissa laitoksissa, ja viran menetyksen uhalla sille, joka kieltäytyy tästä tai vastustaa sitä jollain tavalla; tästedes tullaan tältä osin salassapitovalaa täsmentämään ja korjaamaan.

§. 8. Valtaneuvoston herrojen omissa äänestyksissä, lukuun ottamatta tapauksia, jotka koskevat salaisia ministeriöasioita, kuten myös niissä hakemuksia ja valituksia koskevissa mietinnöissä ja selvityksissä, jotka tulee toimittaa tai on toimitettu valtiosäädylle, olkoon laki sama yhdenmukaisin perustein ja tavoin kuin edellisessä §:ssä todetaan.

§. 9. Oikeudenkäyntiasiakirjojen ja muiden edellä mainittujen asiakirjojen ohella kummallakin osapuolella, joilla on jokin asia tai muu oikeuttaan koskeva juttu, olkoonpa missä tuomioistuimessa tai julkisessa virastossa tahansa, kuten myös Meillä itsellämme, valtiosäädyltä, sen komiteoissa [deputationer] ja valiokunnissa, on sallittua painattaa kertomus tai ns. *species facti* siihen kuuluvina asiakirjoina, joita hän harkitsee tarpeelliseksi; kuitenkin siten, että hän siinä pysyy totuudessa, mikä olkoon hänelle tärkeää välttääkseen sen vastuun, jonka laki määrää.

§. 10. Lisäksi olkoon kaikkien tuomioiden ja päätösten, päätöslauselmien, julistusten, ohjeiden, määräysten, säädösten ja etuoikeuksien yms painaminen sallittua, olivatpa ne minkä tyyppisiä ja luonteisia tahansa, jotka nyt on annettu tai tullaan antamaan valtaneuvostostamme ja kansliasta, departementeista ja toimipaikoista samoin meidän ja valtakunnan hovi- ja ylioikeuksista ja kollegioista kuten myös niiden ja muiden virkamiesten virkakirjeistä; näihin kuuluvat myös kaikki seurojen ja laitosten sekä yksittäisten henkilöiden memoriaalit, hakemukset, luonnokset ja ehdotukset, mietinnöt, valitukset päätöksineen ja vastauksineen, kuten myös kaikkien virkamiesten näytetyt lailliset ja laittomat toimet ja toimeksipannot ja mitä hyödyllistä ja vahingollista niistä on seurannut. Ja tähän tarkoitukseen kuuluu vapaa pääsy kaikkiin arkistoihin siten että sellaiset asiakirjat voidaan paikan päällä jäljentää tai saada todistettavana kopiona, ja sillä toimeenpanovastuulla, josta on säädetty tämän asetuksen 7 §:ssä.

§. 11. Kaikki valtiopäiväkertomukset, olipa ne sitä varten julkaistu miltä paikkakunnalta ja paikasta tahansa, voi kuka tahansa myös painattaa joka siitä antaa tiedon, mutta kuitenkin siten, että jos siinä todettu, että käsittely tai neuvottelu ulkomaisten kanssa ja ulkomailla edellyttää salassapitoa, sitä ei voi luovuttaa ja tehdä julkiseksi. Sen sijaan niissä valtiopäiväkertomuksissa, joka tulevat tuonnempana julkaistaviksi, haluamme Me armollisesti huolehtia siitä, että ne voivat ilmestyä painosta hyvissä ajoin ennen kunkin seuraavien valtiopäivien alkua, että jokaisella on mahdollisuus ei vain itse perehtyä mahdollisimman laajasti valtakunnan tilaan kuin myös voidakseen tarpeellisin huomautuksin ja hyödyllisin ehdotuksin ja tiedoin saada helpommin aikaan yleistä hyötyä; minkä lisäksi ne memoriaalit ja pöytäkirjalausekset, jotka valtiosäädylle annetaan,

voi samoin kuka tahansa painaa, jos niin haluaa. Samoin sallitaan painaa komiteoiden mietinnöt pöytäkirjoineen ja äänestyksineen siten kuin 7 § määrää, ei kuitenkaan ennen kuin mietinnöt on jätetty täysistunnoille. Kuten hallitusmuoto vaatii, että kaikki on laillisesti ratkaistu ja että kaikki uskolliset alamaisemme voivat olla vakuuttuneita valtuusmiestensä rehellisestä käyttäytymisestä valtiopäivillä, on vapaasti sallittua painaa kaikki säätyjen pöytäkirjat ja äänestykset edelläkuvatulla tavalla, vieläpä siten sanottuna, mitkä salaisesta valiokunnasta [~ ulkoasiainvaliokunta] saapuvat täysistuntoihin kuten myös Meidän itsemme valtiosäädyille antamat armolliset esitykset, joiden ei tule sisältää mitään salaisena pidettävää.

§. 12. Useimmat kansat ovat arvostaneet totuudenmukaista historiaa menneistä kuninkaista ja hallitsijoista ja heidän ministereistään, niin vanhoina kuin myöhempinäkin aikoina, lähinä kertomaan hallituserhoille ja henkilöille tärkeisiin tavoitteisiin johtavana välineenä harkinnanarvoisia esikuvia viisaista ja kiitettävistä suurtoista ja päinvastoin erityisen tarpeellisista varoituksista hätiköityjä, ajattelemattomia, luihuja ja myös julmia ja häpeällisiä hankkeita ja tekoja vastaan, samoin kuin että alamaiset voivat menneistä hallintotapahtumista, niihin kuuluvista velvollisuuksista, vapauksista ja oikeuksista kuten myös yleisestä ja yksityisestä varmasta tiedosta niitä paremmin noudattaa, tuntea, ymmärtää, arvostaa ja puolustaa. Kun nyt ei sellaisissa historiallisissa töissä pidä mitään sellaista puuttua, joka voi palvella niiden täydellisyyttä, haluamme Me samoin siinä tarkoituksessa laajentaa kynien ja kirjapainon vapautta niin pitkälle että kaikki erikoisen tärkeät, osin salaiset, osin enemmän tunnetut tapahtumat tai tunnetut anekdootit, jotka menneiden hallintuskausien aikana, niin täällä valtakunnassa kuin muualla ovat havahduttaneet, voidaan niihin kuuluvien poliittisten pohdintojen myötä saattaa julkisiksi.

§. 13. Lisäksi haluamme Me armossa julistaa täten, että kun tulisi liian laajaksi kaikkia mahdollisia aiheita, tavoitteita ja asioita niin tarkoin tuoda esille, on Meidän armollinen tahtomme ja käskymme, että kaikilla meidän uskollisilla alamaisillamme on ja he voivat käyttää hyödykseen täyttä ja esteetöntä vapautta julkaista painosta kaikkea sitä, mitä kolmessa ensimmäisessä §§:ssä tai muuten tästä Meidän armollisesta asetuksestamme ei selkeästi kielletä; tai vielä vähemmän mssään sellaisessa, joka kaikissa täällä esilletuoduissa erityisesti sallituissa kohteissa ja asioissa on mainittu, huomautettu tai selostuksenomaisesti tuotu päivänvaloon, ei voida millään sellaisella tekosyyllä, että se sisältää moitteita, nuhteita tai kritiikkiä, hylätä tai sulkea painosta pois.

§. 14. Ja jotta meidän uskolliset alamaisemme voisivat tästedes saada tämän edellä määritellyn kirjoitus- ja painovapauden horjumattomasta jatkuvuudesta sen täyden varmuuden, jonka peruuttamaton peruslaki tuo mukanaan, katsomme Me hyväksi täten julistaa, ettei kukaan, kuka hän onkaan, voi kuninkaallisen epäsuosion uhalla sallia vähäisintäkään selitystä ja rajoitusta tähän Meidän armolliseen asetukseemme; vielä vähemmän, että joku viranomainen yrittää pienemmässä tai suuremmassa määrin tehdä sellaisia rajoituksia, emmekä Me myös itse halua sallia mitään vähäisintäkään muutosta, häiriötä tai selitystä, joka voi johtaa kirjoitus- ja painovapauden rajoittamiseen.

§. 15. Tämän armollisen asetuksen perusteella määrätyt sakot jaetaan kolmia [kuninkaalle, kantajalle ja kihlakunnalle].

Tätä kaikki asianosaiset kuuliaisesti noudattakoot. Lisäksi asian varmistamiseksi olemme tämän kaiken allekirjoittaneet omakätisesti ja sallineet vahvistaa sen kuninkaallisella sinetillä. Tukholma valtaneuvostossa 2. joulukuuta 1766.

ADOLF FREDRIK.

(sinetti)

Joh. v. Heland.